

Rol van de dierenarts in post-quotum zuivelketen

Henry Voogd

Programmaleider Diergezondheid en Dierenwelzijn

VeeKompas voorjaar 2015

Duurzame Zuivelketen

Een gezamenlijk initiatief van NZO en LTO Nederland

nederlandse zuivel organisatie

FrieslandCampina [nl](http://www.frieslandcampina.nl)

Even voorstellen: Henry Voogd

- Agrarisch ondernemer
- Adviesbureau gericht op grensvlak tussen melkveebedrijf en zuivelonderneming
 - Beleidsmedewerker Vereniging PartiCo
 - Procesmanager ABRES Rund
 - Manager Stichting KoeKompas
 - Programmaleider Diergezondheid en Dierenwelzijn DZK

Rol van de dierenarts in de post-quotum zuivelketen

- Betekenis wegvallen melkquotering en exportontwikkeling voor melkveebedrijven
- Duurzame Zuivelketen
- Programma Diergezondheid en Dierenwelzijn

Betekenis wegvallen melkquotering en exportontwikkeling voor melkveebedrijven

DE WITTE MOTOR

NEDERLAND ZUIVELLAND

Melkveehouderij

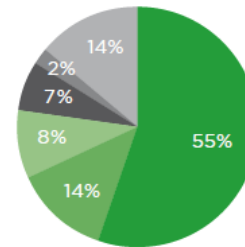

1,6 miljoen koeien op 18 duizend melkveehouderijen in Nederland...

... produceren 12,7 miljard kilo melk

Zuivelindustrie

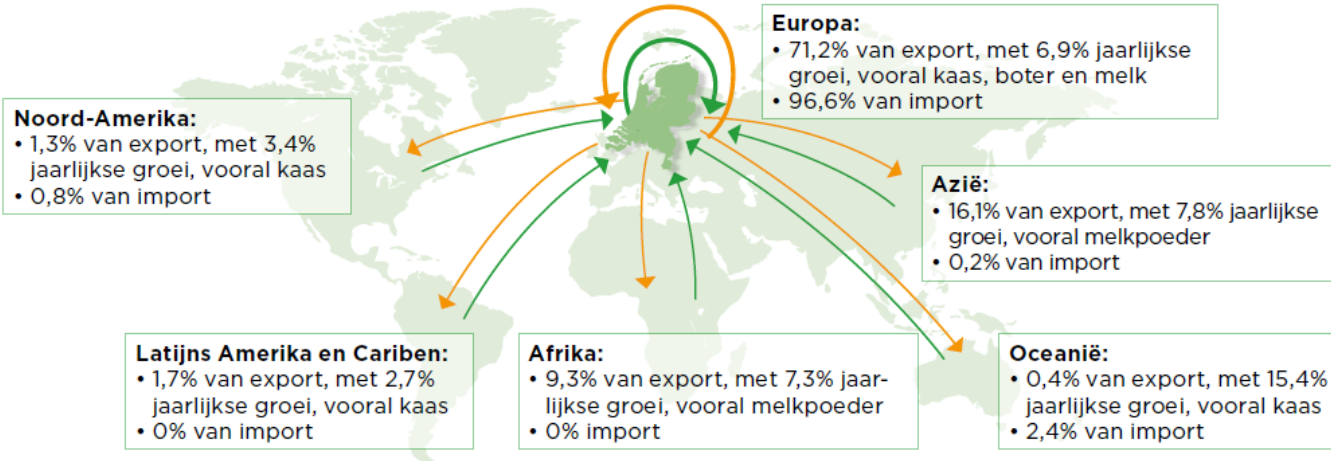

- Kaas
- Melkpoeder
- Consumptiemelk en -producten (incl. room)
- Gecondenseerde melk
- Boter
- Overige

23 bedrijven met 52 fabrieken in Nederland verwerken 98% van de melk tot zuivelproducten en ingrediënten

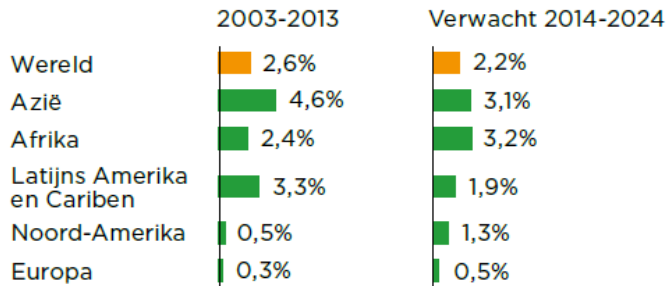
HANDEL MET DE HELE WERELD

Export en import van zuivelproducten van en naar Nederland als % van totale waarde (2014, groeicijfers 2005-2014)

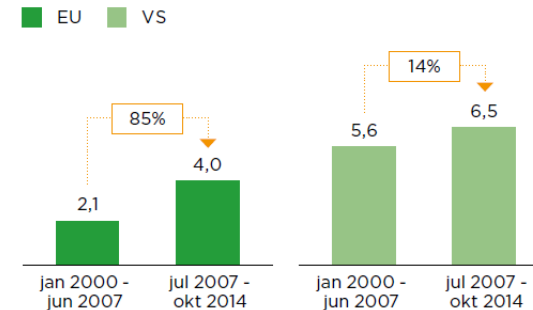

DE WITTE MOTOR (2)

Jaarlijkse gemiddelde groei in vraag naar zuivel
[melkequivalenten]

Fluctuaties in melkprijs in EU en VS
[standaarddeviatie, EUR/100kg]

PIJLERS VAN DE CONCURRENTIEPOSITIE

Plaats/Ligging

- Klimaat en grond zeer geschikt voor melkvee
- Achterland Europa als grote en stabiele afzetmarkt
- Goede logistieke infrastructuur met bereik naar de gehele wereld

Innovatief ondernemerschap

- Internationaal gericht, lange exportervaring
- Durven investeren en innoveren
- Goede toegang tot kapitaal
- Unieke kennisbasis en toepassing daarvan
- Hoge productiviteit, kwaliteit en veiligheid, en internationale erkenning daarvoor

Samenwerking

- Aanwezigheid van en samenwerking tussen spelers in sector, cluster en gouden driehoek
- Sterk zelforganiserend vermogen
- Model van coöperatie
- Onderwijs en onderzoek ontwikkeld in gouden driehoek

Ontwikkeling Nederlandse melkveehouderij

- Goede economische perspectieven voor groei van de sector.
- Wel maatschappelijke en politieke zorg of de groei van de sector verantwoord is.

Toezegging sector: ontwikkelen binnen milieurandvoorwaarden ⁽¹⁾

Zuivelplan mest en mineralen, (juli 2013)

Uitgangspunten:

- Verwachte groei melkvolume gemiddeld 1,5 % per jaar tot 2020 (t.o.v. 2011)
- Groei begrensd door milieurandvoorwaarden: fosfaat, ammoniak en broeikasgas
- Eigen fosfaatplafond melkveehouderij (84,9 miljoen kg)

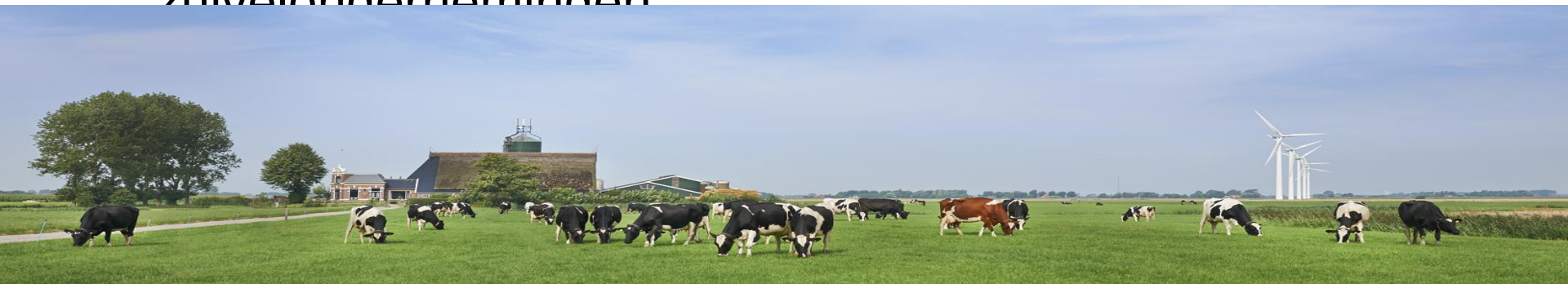
Acties Zuivelplan:

- voer- en managementmaatregelen
- voldoende operationele mestverwerkingscapaciteit
- optimaal benutten plaatsingsruimte
- verbeteren mineralenefficiëntie met KringloopWijzer

Toezegging sector: ontwikkelen binnen milieurandvoorwaarden ⁽²⁾

Visie Verantwoorde ontwikkeling melkveehouderij (dec 2013)

- Grondgebonden melkveehouderij
- Weidegang handhaven op niveau 2012
- Gezinsbedrijf blijft basis
- Ontwikkelen binnen milieurandvoorwaarden
- Ongewenste bedrijven:
geen vergunning, geen afname melk door
zuivelondernemingen

Melkveewet en AMvB

- Melkveewet in Tweede en Eerste Kamer aangenomen (dec.2014) :
 - ondernemers met meer fosfaat t.o.v. 2013 moeten voldoende grond hebben of 100% mestverwerking realiseren
 - in werkingtreding wet: 1 januari 2015
- AMvB gaat formeel in op 1 januari 2016:
 - wanneer in 2016 meer fosfaatproductie dan in 2014; dan aantonen dat voldoende grond in gebruik is genomen en rest 100% is verwerkt; uitbreiding in 2015 valt dus ook onder regime
- Debat in Tweede Kamer 23 april j.l. o.a. over welke maatregelen wanneer fosfaatplafond wordt overschreden;
 - Dijksma wil dierrechten
 - motie in Kamer aangenomen dat Dijksma, bij publicatie voorlopige raming fosfaatproductie voor 2014 op 18 mei, in brief aangeeft welke alternatieven er voor dierrechten zijn

Duurzame Zuivelketen

Visie Duurzame Zuivelketen, ons doel: toekomstbestendige en verantwoorde zuivelsector

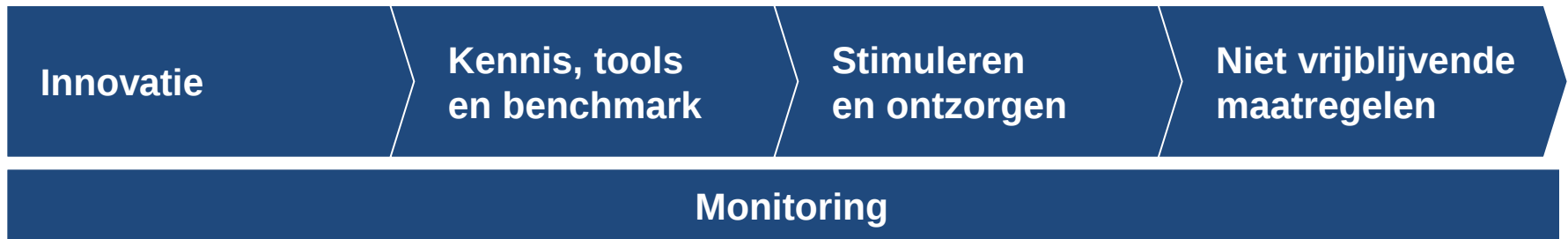
Dus, een sector:

- Waar we veilig en met plezier werken
- Waar een goed inkomen wordt verdiend
- Die kwalitatief hoogwaardige voeding produceert
- Waar we met respect omgaan met dier en milieu
- Die wordt gewaardeerd

Doelen Duurzame Zuivelketen om toekomstbestendig en verantwoord te zijn

- Klimaatneutraal ontwikkelen
(20% minder broeikasgassen en klimaat neutrale groei, 16% duurzame energie, 2% energie-efficiency)
- Continue verbeteren dierenwelzijn en diergezondheid
(verantwoord antibioticagebruik, verlengen gemiddelde leeftijd koeien met 6 maanden, continu verbeteren score dierenwelzijn);
- Behoud weidegang
(ten minste handhaven niveau weidegang 2012)
- Behoud biodiversiteit en milieu
(100% verantwoorde soja, binnen milieurandvoorwaarden fosfaat en ammoniak, geen netto verlies van biodiversiteit)

Aanpak en organisatie Duurzame Zuivelketen om doelen te bereiken

- Samenwerken met melkveehouders, zuivelondernemingen, organisaties van melkveehouders, verkopers, adviseurs, politiek, maatschappelijke organisaties, wetenschap en onderwijs;
- Alle zuivelondernemingen een eigen duurzaamheidsprogramma;
- Communicatie naar veehouders via zuivelondernemingen en LTO.

Evaluatie 2014: belangrijke stappen voorwaarts

1. Herijking doelen en visie

- Lange termijn visie met drijfveren (o.m. werkplezier en inkomen);
- Doelen concreter, realistisch en ambitieus.

2. Programmatisch werken: meer doelgericht en meer capaciteit

- Plan van aanpak om doelen te realiseren;
- Draagvlak voor extra maatregelen.

3. Duurzaamheidsprogramma's: van stimuleren naar resultaat

- KringloopWijzer voor bedrijven met mestoverschot;
- 100% verantwoorde soja vanaf 1 januari 2015;
- Taakstelling weidegang per zuivelonderneming.

4. Meer samenwerking in de keten

- Lobby LTO, NZO, NMV en NAIJK aanscherpen Melkveewet;
- Samenwerking mest, soja (o.a. veevoer), weidegang (o.a. robot);
- Verzwaring adviesraad: vaker, meer partijen en delen dilemma's.

Meer actie nodig door uitdagingen

- Melkproductie stijgt verder;
- Geen beperking 100% mestverwerking;
- Daling aandeel weidegang: 77,8% van de bedrijven in 2014;
- Sectorrapportage 2013 laat onvoldoende beweging zien;
- Schommelende melkprijs;
- Positieve inzet sector voor het voetlicht brengen bij stakeholders en melkveehouders.

Mogelijke gevolgen:

- Maatschappelijke discussie intensieve melkveehouderij;
- Stijging fosfaat, ammoniak en broeikasgassen;
- Veranderend draagvlak veehouders voor realiseren doelen.

Plannen van aanpak om doelen te realiseren: Gericht werken met meer capaciteit

- Achtergrond: veel bereikt, maar meer beweging nodig;
- Programmateams maken plan voor realiseren doelen;
- Samenstelling: 3 leden van zuivelondernemingen en LTO;
- December 2014: voor alle thema's een plan van aanpak;
- Nu uitvoering met veel oog voor draagvlak (onder meer innovatie, stakeholders, voorstellen voor maatregelen).

Ofwel:

- Van middel naar doel georiënteerd
- Van project naar programma gericht

Programma Diergezondheid en Dierenwelzijn

Continu verbeteren diergezondheid en dierenwelzijn

Doelen:

1. Verantwoord antibioticagebruik
2. Verlengen gemiddelde levensduur met 6 maanden
3. Continuu verbeteren score dierenwelzijn

1. Antibiotica

Doel

Vermindering antibioticaresistentie door verantwoord antibioticagebruik in de melkveehouderij in lijn met waarden Autoriteit diergeneesmiddelen (SDa)

Indicator

Aandeel melkveebedrijven onder SDa actiewaarde > 90%

Realisatie tot nu toe (bron SDa):

2012: 96%

2013: 97%

→ Ligt op schema

1. Antibiotica

Drijfveren

- Breed draagvlak om voor humaan gebruik kritische middelen niet te gebruiken.
 - Zorg of zieke dieren nog wel goed behandeld kunnen worden
 - Afweging tussen verschillende doelen (minder antibioticagebruik versus langere levensduur)
 - Zorg over gevolgen minder antibioticagebruik op langere termijn
- Zorgvuldige boodschap aan veehouders nodig; betreft deels een leerproces

2. Levensduur

Doel

Verlengen gemiddelde levensduur koeien met 6 maanden in 2020 ten opzichte van 2011, mede door verbeteren klauwgezondheid en uiergezondheid

Indicator

Gemiddelde leeftijd bij afvoer van melkkoeien (jaren en maanden)

(betreft alleen melkkoeien die worden geslacht of op het bedrijf sterven)

2. Levensduur

Stand van Zaken

Belangrijkste redenen afvoer:

1. Verminderde vruchtbaarheid
 2. Klauwproblemen
 3. Problemen met uiergezondheid
- Gemiddelde leeftijd bij afvoer laatste jaren stabiel (5j 8m)
 - Economisch optimale afvoerleeftijd ligt hoger
 - Tussen de 25% hoogste en 25% laagste bedrijven zit bijna 1 jaar verschil in leeftijd.
- De 25% laagste bedrijven is een doelgroep waar nog veel te bereiken is

Levensduur

Drijfveren

- Wordt algemeen gezien als een resultante van vakmanschap
- Voor veel veehouders spreekt levensproductie meer aan dan levensduur
- Soms op gespannen voet met de extra tijdsinspanning die oudere dieren vragen
- Heeft nadrukkelijk een economisch aspect

Levensduur

Drijfveren (2)

- Kan voordeel opleveren op andere beleidsterreinen (ammoniak, fosfaatproductie / mest)
- Spreek ondernemers aan op voordelen van hogere levensduur
- Benchmark kan tot extra inzicht en motivatie leiden
- Sturen op normbesef en normverschuiving biedt kansen
- Combineer met doelstelling fosfaatproductie

2. Levensduur/Programma

- Stap 1: Duidelijkheid nodig over doelstelling en definities
- Stap 2: Goede sector brede monitoring
- Stap 3: Zuivelondernemingen benutten sector brede monitoring voor behalen doelstelling en stellen hiervoor een eigen plan op
- Stap 4: Terugkoppeling in DZK over behalen doelstellingen levensduur door zuivelondernemingen
- Stap 5: Brede beschikbaarheid PDCA-aanpak
- Stap 6: Samenwerking met stakeholders

2. Levensduur/Programma/Stap 1 en 2

Duidelijkheid over doelstelling en definities

- A. Sectordoelstelling
 - fasering: elk jaar 1 maand erbij
- B. Doelstelling per individuele zuivelonderneming
 - gelijk aan sectordoelstelling
- C. Benchmarking veehouders
 - gemiddelde van laatste 36 maanden
 - gemiddelde van laatste 12 maanden
 - voor alle melkveehouders beschikbaar via de zuivelonderneming

2. Levensduur/Programma/Stap 3 en 4

Zuivelondernemingen benutten sector brede monitoring voor behalen doelstelling en stellen hiervoor een eigen plan op.

Mogelijke elementen:

- Workshops (samenwerking met erfbetreders)
- Prestatie levensduur als onderdeel van het duurzaamheidsprogramma
 - Indeling bedrijven in prestatieklassen
- Combinatie langere levensduur / minder jongvee nodig / effect op P-productie
- Benchmark voor veehouders beschikbaar maken (ook tussentijdse rapportage)
- Ondersteunende kengetallenoverzichten beschikbaar maken
- Stimuleren deelname KoeKompas (met PDCA)
- Werkinstructies uit Smart Dairy Farming

Terugkoppeling in DZK over behalen doelstellingen levensduur door zuivelondernemingen

- Zuivelondernemingen delen onderling gemiddelde levensduur en maatregelen;
- Bij niet behalen doelstelling leveren de stellen de betreffen ondernemingen een plan van aanpak op voor verlengen van de gemiddelde levensduur.
- De stuurgroep DZK besluit of het plan van aanpak voldoende vertrouwen geeft.

2. Levensduur/Programma/Stap 5 en 6

- Brede beschikbaarheid PDCA-aanpak
 - Doel: niet alleen meten, maar daadwerkelijk verbeteren
 - Integratie PDCA-aanpak in KoeKompas
 - Permanente educatie IKM-dierenartsen (300 dierenartsen)
 - Huidig bereik: ruim 2.400 veehouders, 2x per jaar

Samenwerking met stakeholders

- Dierenartsen
- Voerleveranciers
- Accountants

3. Continu verbeteren score dierenwelzijn

Doel

Uiterlijk 2017 is een monitoringssystematiek ontwikkeld en wordt concreet een doel vastgesteld

Indicator

Wordt nog ontwikkeld, tot die tijd handhaven monitoring integraal duurzame stallen/houderijsysteem (incl. management).

- Kijkrichting: doorontwikkeling KoeKompas met rapportagemodule “Welzijnsmonitor”(Welfare Quality)

Communicatie

Integrale boodschap over de subdoelen heen:

We streven naar gezonde (en robuuste) dieren op onze bedrijven, want:

- Gezonde dieren geven werkplezier
- Gezonde dieren zijn je beste werkneemsters
- Gezonde dieren hoeven niet behandeld te worden met diergeneesmiddelen
- Gezonde dieren vormen een basis voor goed dierenwelzijn

Goede diergezondheid komt niet vanzelf, maar vraagt:

- Goed vakmanschap
- Goede leefomstandigheden voor de dieren
- De wil om continue te blijven verbeteren

Vragen

- Welke bedreigingen leveren deze ontwikkelingen voor de dierenarts(praktijk)?
- Welke kansen leveren deze ontwikkelingen voor de dierenarts(praktijk)?
- Hoe pak ik (of mijn praktijk) dit op?

Bedankt voor uw aandacht

Meer info via:

- www.duurzamezuivelketen.nl
- Nieuwsbrief (aanmelden via www.duurzamezuivelketen.nl)